

Chaos in een moderne stad

Donkerogige dames paraderen over de kade in blote strakke jurkjes. Slanke Griekse jonge vrouwen in nauwsluitende dunne broeken zwieren giechelend over de boulevard en laveren door de nauwe ruimte die overblijft tussen de etablissements puien en de eerste rij terrasstoelen. Herengroepjes, zich macho gedragend in strakke T-shirts, wandelen quasi non-chalant erachter aan. De GSM bungelend aan de broekriem. Vrachtwagens, pick-up trucks, four wheel drives en sportwagens scheuren met piepende banden over het gladde asfalt van de havenboulevard. Kortom de eerste indrukken van een moderne Griekse stad op een zonnig eiland.

Chaoten

Met zijn 50000 inwoners op een beperkt oppervlak en een hoge concentratie aan gemotoriseerd verkeer is Chios Stad druk en chaotisch. De Chioten worden niet voor niets ook wel Chaoten genoemd. Het drukke verkeer in de smalle straatjes is menigmaal eentotale chaos. Dankzij het één-richtingsverkeer blijft het bij bijna-ongelukken. Opgebroken smalle straten, dubbel geparkeerde voertuigen, rijen met brommers, motoren en scooters die dubbel lang- en op de trottoirs staan, maken dat je als voetganger alleen maar over de rijbaan kunt lopen. Iedere paar seconden als er weer een auto, taxi, bus of vrachtwagen voorbij komt, moet je een veilig heenkomen zoeken in de smalle ruimte tussen de geparkeerde voertuigen. Wandelen door het centrum van deze chaos stad is een volledige tegenstelling met de landelijke rust en ontspanning die in de kleine Griekse bergdorpjes te vinden is. Een verkeersplein in het centrum van Amsterdam oversteken is veiliger dan hier een klein straatje oversteken. Ongelukken en aanrijdingen lijken toch niet vaak voor te komen, dankzij het intensief gebruik van de claxon.

Vóór de middag is het aanzien van stad en boulevard niets waard. Het komt pas echt tot leven na 20.00 uur, als de zon in de zee gedaald is en de lichten zijn ontstoken. Met de vele verlichte reclames, de luxe winkels, die nog tot laat open zijn, de alles verkopende kiosken heeft het de schijn van een wereldstad. Damesgroepjes, vriendinnenstellen, netjes en chic gekleed strijken neer op terrasjes. Jongelui op brommers en motoren zonder helm scheuren over de boulevard en door de nauwestraatjes in het centrum. De donkerogige serveerster vraagt met zwoele stem hoe ik mijn cappuccino wil: 'with milk or with cream?'. De volgende keer vraagt ze het niet meer, dan weet ze het. Een donkere langharige Griekse schone gebruikt haar GSM om met haar vriendin aan de andere kant van het terras te communiceren.

Een fors passagiersschip meldt zich met een ferme stoot op de scheepstoeter in de haven. Behoedzaam loodst het zich zelf de kleine haven in. Op het verlichte schip banen de opvarenden zich een weg over de dekken naar de uitgang, vele trappen lager. Het schip draait langzaam een halve slag, zodat het met de kont tegen de kade ligt. Het geratel van het neerlaten van de ankerketting galmt door de halve-maan-vormige haven. Het Griekse publiek op de terrassen, bij de taverne's en de flanerende jeugd kijkt er niet van op. Iedere dag meren hier zeeschepen aan. Men kakelt in onverstaanbaar Grieks onverschrokken voort. Vanuit de haven komt een stroom van taxi's en rammelende vrachtwagens om mensen en goederen van de zojuist aangekomen veerboot af te voeren.

Ook brandweer en een ziekenwagen zijn langsgekomen, maar ze kunnen maar ternauwernood vaart maken door het drukke verkeer. Het terraspubliek heeft meer belangstelling voor een paar Griekse jochies, amper een stoel hoog, die het terras onveilig makend onder- over stoelen en tafels te kruipen en in de decoratieve plantenbakken te gaan hangen. Plantenbakken die ook echt noodzakelijk en functioneel zijn. Het is de enige scheiding tussen de gedeeltelijk op het asfalt staande terrasstoelen en de voorbij scheurende brommers.

Na de grote aardbeving in 1881 is het goed misgegaan met deze stad. Bijna alle bebouwing werd verwoest. Hoewel de stad in de loop der decennia wel opnieuw opgebouwd is, is het toch niet helemaal goed gekomen. De stad mist iedere uitstraling. Alles is wel weer opgebouwd volgens het oude stratenplan, maar in totaal verschillende stijlen. Aan de havenboulevard vele etage's tellende hoge moderne gebouwen. Tussen de cafés en bars zitten zelf een paar autodealers. Nog steeds staan oud en nieuw, deftig en vervallen door

elkaar. In een pand zijn soms aan de ene zijde ramen en deuren dichtgetimmerd met verrotte planken en aan de andere zijde van hetzelfde pand keurig gestukadoorde muren, moderne metalen kozijnen, mahonie houten deur metgepoetste koperen deurknop. Blijkbaar is hier de deurknop een symbool van welstand. Soms staat er middenin het centrum, tussen redelijk uitziende panden, een totaal ingestort huis. Ogenschijnlijk staat, of beter ligt, het er bij of het na die 119 jaar nog steeds niet herbouwd is.

Grieken zijn proper, maar alleen op hun eigen spullen en op dat wat in het zicht is. Huisvrouwen poetsen en dweilen dagelijks de glimmende stoeptegeltjes voor het huis, maar aan de scheuren in de muur doet niemand wat.

Maandagmorgen

Na de slaperige zondagmiddag siësta en een levendige zondagavond, komt op maandagmorgen het economische leven weer tot volle bloei. De marktkramen vertonen een kleurige uitstalling van groente en fruit. Bij de viskraam gonzen de vliegen om deuitgestalde geurige verse vis. Sober geklede huisvrouwjes schuifelen met hun plastic tasjes langs de koopwaar.

Het grote overdekte terras op het Vournakis plein nabij het Volkspark wordt bevolkt door Griekse oude mannetjes die op luide toon detoestand in de wereld en die op het eiland in het bijzonder met elkaar beschreeuwen. Continue spelen ze met hun kralenkettinkjes. Toeristen zijn hier niet, behalve dan die ene die met een kop NesCafé de tijd uitzit tot aan het vertrek van de lokale busop het aangrenzende busstation.

Een jonge vrouw met een kind op de arm schuift bedelend over het terras. Ik werp een paar muntjes in het toegestoken bakje. Middelbare dames, behangen met gouden sieraden, zitten aan de Griekse koffie met gebak. Een vrouw, een kind eigenlijk nog, probeert schuursponsjes en vaatdoekjes te verkopen. Een kolossale grote doorzichtige plastic zak torsend, manoeuvreert ze door de krappe ruimten tussen tafels en stoelen. Iedereen krijgt de schuursponsjes en doekjes voor deneus getoond. Totdat ze door de ober met harde woorden verwijderd wordt. Ellah, ellah, daxie..!

Weg van chaos

In tegenstelling tot de hoofdstad, stralen de bergdorpjes een sfeer van rust en tijdloosheid uit. Hier heeft de tijd echt stil gestaan in deze moeilijk bereikbare dorpjes. Doordat de jongere bevolking wegtrekt vindt men hier voornamelijk alleen nogde oudere bewoners. Vaak telt de bevolking van een dergelijk dorpje niet meer dan enkele tientallen inwoners.

Pityous

Een bijna verlaten bergdorpje dat alleen bereikbaar is via een lange kronkelende en continue klimmende bergweg. Nauwe straatjes met vierkanten witte huisjes kenschetsen de traditionele bebouwing. In de namiddag zijn hier bijna geen bewoners te zien, behalve dan dat bejaarde echtpaar op het stoepje van hun huisje. Oud en gebocheld, maar glimmende pretoogjes blinken in hun beider bruine gerimpelde gezichtjes. Gemoedelijk zitten ze naast elkaar doperwten te doppen. Een deel van de doperwten is voorvanavond en de rest voor van de winter. Een blik door de openstaande voordeur toont aan dat hun keukentje van alle moderne gemakken voorzien is. Het authentieke dorpje is gebouwd rondom de ruïne van een verdedigingstoren. Zoals ze in degeschiedenisboeken staan, rond en met kantelen. Beklimmen wordt afgeraden door de bewoners, daarboven zitten slangen.

Karies

Nog zo'n stil bergdorpje, slaperig en zowat uitgestorven. Een knetterende brommer, een blaffende hond, een spelend kind, het ruisen van de wind door - en het zingen van de vogeltjes in - de grote plataan op het dorpscentrum is het enige wat er tebelevan valt. Bij binnen wandelen is het meest in het oog springend de grote witte kerk, met een blauwe koepel. Monumentaal tegen de berghelling gebouwd langs de enig weg die het dorp heeft. Bereikbaar door het beklimmen van een imposante lange wittemarmere trap. Een verlaten koffiehuis, een kafenion. Als enige klant een kalende oudere man met een restje wit haar zit met zijn witte keeshond aan de riem naast een eenzaam tafeltje. Voor zich uit starend drinkt hij zijn flesje bier. De uitbater staatop het punt zijn tent af te sluiten als ik er aan kom. Aan mij valt niet veel te verdienen zie ik hem nog denken als hij met een zucht het hangslot op zijn deur weer verwijdert. Om aan zijn voorspelling te gemoed te komen bestel ik maar wat gemakkelijks, een Nes Frappé. Eerste slokken verkoelend, dan koel en

koffie, maar voor de rest zoete drap. Gelukkig zit er voor die 300 Drachmen er ook een fris glas water bij.

Terug naar chaos

Ergens midden op het eiland, in een middeleeuws dorpje, wacht ik op de bus voor de terugrit naar Chios Stad. Naast mij wacht ook een oude Griekse boer met als bagage twee grote plastic zakken en een jerrycan. De bus is op tijd, maar tien minutenafwijking met wat er op het schoolbord met de dienstregeling in busstation van Chios Stad staat. Toeterend komt de groene bus de bocht om en met piepende en knarsende remmen tot stilstand. De buschauffeur blijkt een wat oudere man, kalend hoofd met hieren daar een pluk haar. Twee grote flaporen en een ouderwetse bruine hoornen bril. Hij lijkt net op Ome Joop uit de Dik Voormekaar Show. Door de grote witte pleister midden op het glimmende voorhoofd is het een kolderiek figuur.

In het volgende dorp hijst zich, luid kwebbelend, een Griekse boerin naar binnen. Zo te zien wil ze geen kaartje kopen, het kaartje dat de chauffeur haar wil aanreiken wuift ze weg. Terwijl de bus met veel geronk optrekt stommelt ze naar een plaatsmidden in de bus. Op klagende toon volgt een bombastisch jammerverhaal. Blijkbaar vindt ze het tarief te duur, of vindt ze dat ze een bekende is van de chauffeur en daarom geen kaartje nodig heeft. Ome Joop scheurt toch een kaartje af en gebaart met eenveel betekende blik via achteruitkijk spiegel dat hij toch ook Drachmen wil zien. Het kaartje wordt door de andere passagiers naar achteren doorgeven. De vrouw hervat haar klaagzang met hoge uithalen. Een paar kilometer later wordt er dan toch maar eenbriefje van 1000 Drachmen naar voren doorgegeven. Het wisselgeld gaat via vele handen van de andere passagiers de omgekeerde weg retour.

Niet bij een halte of een dorp, maar bij een nederzetting van vervallen gebouwen volgt een onverwachte stop. De motor gaat uit, Ome Joop klimt achter het stuur vandaan, gebaart verontschuldigen; momentje, ben zo terug. Uit de bagageruimte onder de groene Mercedes bus worden enkele kisten en dozen gehaald en via de tien traptreden hoge stoep één van de gebouwtjes binnen gedragen. Als laatste volgt nog een doos met crackers die op het rommelige dashboard lag. Kreunend en zuchtend van hetsjouwen klimt de chauffeur weer over de inwendige motorkap heen en wringt zich achter het stuur van de oude Mercedes bus.

Van alles zit er in het interieur los, is kapot of is met touwtjes en isolatieband gerepareerd. Een zendontvanger die op het dashboard met een beugel hoort vast te zitten schiet bij iedere scherpe bocht los. Terwijl er dan bijvoorbeeld een langzaamvoort knetterend landbouw werktuig wordt ingehaald, of tijdens een paar scherpe bochten in een bergafdeling, wordt dat ding door Ome Joop telkens weer in de beugel gefrommeld. Het geeft geen beste indruk van de staat van onderhoud, maar de remmen piepenregelmatig vertrouwingswekkend.

Opeens heftige verwarring en consternatie onder de Griekse passagiers. De chauffeur had een oudere man die zwaaiend langs de kant stond niet opgemerkt. Na alsnog gestopt te zijn, klimt de chauffeur half naar buiten enwenkt zijn vergeten klant die 50 meter terug staat. Onderwijl wordt de -onmisbare- buitenspiegel even goed gezet door het ding een kwart slag te draaien.

Tussen de laatst ingestapte passagiers en de chauffeur ontstaat een heftige discussie. De klagende jammerende dame en de Griekse landbouwer voeren een hevige woordenstrijd. De chauffeur doet driftig mee, via blikken in zijn achteruitkijk spiegel enmet verbaal geweld. Onderwijl zijn betoog onderbouwend met weidse handgebaren. Beide armen worden regelmatig ten hemel geheven en ze zijn net weer op tijd aan het stuur als de afgrond van de volgende haarspeldbocht dreigend naderbij komt.

Het wordt een heel bijzonder busrit, deze laatste rit van de week op de vrijdagmiddag. De heenweg duurde een uur, maar de terugweg duurt bijna twee uur. Onverwachts slaat chauffeur Joop een zijweg in. Een omweg naar een kleine badplaats volgt. Ookhier wachten enkele passagiers op de bus. De route gaat nu verder langs vele andere kleine dorpjes langs de kust. Zo nu en dan worden er wat Grieken die langs de weg staan opgepikt. Zou deze route in de dienstregeling zijn opgenomen? Een fraaiere excursieover het eiland was niet mogelijk geweest.

Ome Joop lijkt er steeds meer schik in te krijgen. Ging de heenweg nog louter over niet al te brede asfalt wegen, nu worden ook de secundaire wegen aangedaan. Over grindwegen in reconstructie, waar de nieuwere bussen niet harder dan stapvoets durvengaan in de eerste versnelling, gaat Ome Joop in volle vaart in de vierde versnelling rammelend en schuddend met z'n oude Mercedes overheen. Alles is toch al losgetrild. Alleen voor een dode slang op de weg wordt uitgeweken.

Bij aankomst in de hoofdstad is Ome Joop best bereid om vlakbij bij het hotel even te stoppen, in plaats van op het busstation. Gemoedelijke mensen die buschauffeurs, als je uitstapt krijg je een hand van ze.